Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Ontsmettingsmaatregelen tegen *Ralstonia solanacearum*, de veroorzaker van bruinrot in aardappelen

In onderstaand advies worden ontsmettingsmaatregelen beschreven en toegelicht ten behoeve van (1) het voorkomen van een besmetting met de bruinrotbacterie op het bedrijf, en (2) ontsmetting na een geconstateerde of mogelijke bruinrotbesmetting op het bedrijf.

Ontsmettingsmaatregelen om een bruinrotbesmetting te voorkomen

Om de introductie en verspreiding van de bruinrotbacterie op het bedrijf te voorkomen is het regelmatig reinigen en ontsmetten van materialen, machines e.d. een belangrijk element in een hygiëneprotocol. Denk bij het reinigen en ontsmetten aan:

- Machines, zoals snijmachines, sorteermachines, afzakmachines, voorraadbak van plantmachines, rooimachines en banden die gebruikt worden voor- en bij het afkiemen van aardappelen;
- Transportmiddelen;
- Fust zoals kisten, kratten en zakken;
- Betonvloeren en muren van lege opslag- en bewaarplaatsen;
- Handgereedschap.

Ontsmetten kan met middelen op basis van quaternaire ammonium- of chloramideverbindingen. Handgereedschap kan ontsmet worden met benzoëzuur (Menno Florades). Let erop dat de toelating van middelen kan wijzigen. Bij toepassing dient erop gelet te worden dat de middelen nog steeds een toelating hebben. In Tabel 1 zijn ontsmettingsmiddelen en hun toepassing samengevat (situatie augustus 2022).

Een goed ingerichte spoelplaats helpt mee om alle ruimtes na ontsmetten schoon te houden. Plaats alleen ‘schoon’ materiaal in de schone ruimtes.

Voorafgaand aan het ontsmetten de objecten goed reinigen met heet water, een reinigingsmiddel mag worden toegevoegd. Het grove vuil is dan verwijderd of losgeweekt. Hiermee wordt ervoor gezorgd dat het vervolgens toegepaste ontsmettingsmiddel optimaal zijn werking kan doen. Volg bij toepassing van de middelen altijd de aanwijzingen op het etiket.

Maak bij inzet van een loonwerker of bij gezamenlijke gebruik van machines met collega telers, goede afspraken aangaande reiniging en ontsmetting van alle machines, zoals hierboven omschreven. Controleer de officiële verzegeling van onderlossers en/of het logboek van de vrachtwagen. De voorschriften zijn te vinden op de site van de Nederlandse Aardappel Organisatie. Als de voorschriften niet zijn nageleefd door de transporteur, weiger dan het laden of lossen van aardappelen op het bedrijf.

Ontsmetting ná een verdenking of constatering van een bruinrotbesmetting

Als er na toetsing een besmetting met de bruinrotbacterie wordt gevonden of er verdenking van een besmetting is, legt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) maatregelen op. De maatregelen worden onder toezicht van de NVWA uitgevoerd. Neem contact op met de NVWA en voer in overleg met de NVWA de hierboven onder punt (1) genoemde ontsmettingsmaatregelen uit.
Bij het ontsmetten van een bedrijf na een bruinrotbesmetting dienen **alle** machines, materialen en gereedschappen ontsmet te worden, die bij de teelt van aardappelen gebruikt zijn of op een andere wijze in contact zijn geweest met het product. Dit is van toepassing op het jaar van de besmetting of in voorgaande jaren. Het is daarbij van belang om na te gaan of er machines, kisten, etc. die gebruikt zijn bij de aardappelteelt (tot 1 jaar terug) tijdelijk elders aanwezig zijn. Deze machines en materialen moeten ook ontsmet worden Let ook op de volgende punten:

- Bij een geconstateerde besmetting, het spoelwater niet via het oppervlaktewater lozen, maar verzamelen en afvoeren naar de vuilverbranding of lozen op riool. Voorwaarde is wel dat het rioleringswater door een waterzuiveringsinstallatie gaat alvorens op het oppervlaktewater te worden geloosd. Spoelwater kan ook worden verzameld en ontsmet met geschikte (daarvoor toegelaten) middelen volgens voorschrift op etiket alvorens te lozen. **NB** bij het lozen van het spoelwater geldt altijd dat voldaan moet worden aan de bestaande wet- en regelgeving ten aanzien van het afvoeren van afvalwater.
- Alle plantenresten in de opslag-, bewaar- en verwerkingsplaatsen moeten worden vernietigd. Verzamel het plantmateriaal secuur in een lekdichte zak of container, alvorens het naar de vuilverbranding gaat. Zie voor andere vernietigingsmethoden het ‘Register Voorwaarden van vervoer en vernietiging van Q-organismen’.
- Daarnaast is het van belang om alle ruimten op het bedrijf die in contact hebben kunnen komen met besmet materiaal (zoals beschadigde knollen, fust, stof en vuil van gedragen kleding en schoeisel etc.) te ontsmetten. Waar dat niet is toegestaan, moeten desbetreffende onderdelen van een ruimte zeer goed met zo heet mogelijk water schoon worden gemaakt. Bij heet-water-behandeling is contacttijd belangrijk om effectieve afdoding te kunnen garanderen (minimaal 15 minuten bij een temperatuur van 70°C en korter bij hogere temperaturen).
- Laarzen, schoenen en kleding die in contact zijn geweest met besmet materiaal weggooien, ontsmetten of heet wassen (minimaal 15 minuten op 70°C). Ná handencontact met verdachte knollen of oppervlakken geldt: handen goed wassen en ontsmetten voordat men verder gaat met het werk.
  Zorg voor kleding (overall en (over-)schoenen/laarzen), die alleen in de verwerkingsruimte wordt gedragen. Zet schoen-ontsmettingsbakken neer waar van ‘buiten’ naar ‘binnen’ wordt gelopen en gebruik deze ook zorgvuldig. Gebruik een daarvoor toegelaten middel. De schoen-ontsmettingsbakken moeten steeds gevuld zijn, vul zo nodig bij en ververs regelmatig.
  Handen wassen (zeep en warm water) bij het betreden van de bedrijfsruimte.
  Laat alleen mensen op het bedrijf toe, die er moeten zijn, en houd deze strikt aan alle maatregelen en het hygiëneprotocol.

  november 2016, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

De toelating van middelen kan sterk aan veranderingen onderhevig zijn. Controleer daarom voor gebruik altijd of een middel voor de betreffende toepassing een toelating heeft. Aan dit overzicht kunnen geen rechten worden ontleend.

Bijlage 1: Tabel Ontsmettingsmiddelen en hun toepassing (augustus 2022)

Werkzame stof	Merknaam middel	Toelating in	Bestrijding van	Chemische groep	Blootstellings-route	Toepassingsmethode	Expiratie datum
didecyldimethyl ammonium chloride	Menno Ter Forte (9308N)	lege bewaarplaatsen apparatuur voor rooien, transporteren en verwerken van pootaardappelen betonvloeren	lege bewaarplaatsen apparatuur voor rooien, transporteren en verwerken van pootaardappelen betonvloeren	quaternaire ammonium verbinding	contact	objectbehandeling door spuiten of borstelen concentratie: 0,2 -0,4% (20-40 ml/10 l water). Min. 5 minuten in laten werken	EU[1]
didecyldimethyl ammonium chloride	Bardac 22 (7086N) Fervent Groen Weg (12441N) Horti-50 (15542N	lege bewaarplaatsen pootaardappel-kisten apparatuur voor rooien, transporteren en verwerken van pootaardappelen	bacteriën, schimmels	quaternaire ammonium verbinding	contact	objectbehandeling door spuiten of borstelen concentratie: 0,15-0,3% (15-30 ml/10 l water) Kisten dompelen concentratie: 0,15% (15 ml/10 l water) min. 5 minuten in laten werken	EU[1]
Perazijnzuur / waterstofperoxide	Jet 5 (12134N) Masterjet (13595N)	bewaarplaatsen betonvloeren handgereedschap apparatuur gebruikt bij het rooien, transporteren en verwerken van land- en tuinbouwgewassen	bacteriën (exclusief bacteriesporen), gisten, schimmels en virussen	zuur	contact	objectbehandeling door spuiten, borstelen of dompelen concentratie: 2% (200 ml/10 liter water) bij een inwerktijd van 5 minuten 1,5% (150 ml/10 liter water) bij een inwerktijd van 30 minuten 4% (400 ml/10 liter water) tegen schimmels en inwerktijd van min. 5 minuten	EU[1]
Perazijnzuur / waterstofperoxide	SOPUROXID 15 (10040N)	materialen en gereedschappen voor de teelt van land- en tuinbouwgewassen	bacteriën (exclusief mycobacteriën en bacteriesporen), gisten en schimmels	zuur	contact	objectbehandeling door spuiten of dompelen concentratie: bacteriën en gisten: 0,075% v/v schimmels: 1,5% v/v bij een inwerktijd van min. 30 minuten	EU[1]
Alkyl (C12-16) dimethylbenzyl ammonium-chloride	Dimanin-Algendoder (5699N)	lege bewaarplaatsen pootaardappel-kisten apparatuur voor rooien, transporteren en verwerken van pootaardappelen	bacteriën, schimmels	quaternaire ammonium verbinding	contact	objectbehandeling door spuiten of borstelen concentratie: 0,2-0,4% (20-40 ml/10 l water) Kisten dompelen concentratie: 0,2% (20 ml/10 l water) Inwerktijd min. 5 minuten	EU[1]

Werkzame stof	Merknaam middel	Toelating in	Bestrijding van	Chemische groep	Blootstellings-route	Toepassingsmethode	Expiratie datum
natrium-p-tolueensulfon-chloramide	Halamid-d (8241N)	lege bewaarplaatsen pootaardappelkisten, apparatuur voor teelt, verwerking en opslag van pootaardappelen	bacteriën	chloramide-verbinding	contact	objectbehandeling door spuiten of borstelen; kisten dompelen concentratie: 1% (100 g/10 l water) 10 tot 15 minuten in laten werken	EU[1]
benzoëzuur	Menno Florades (15526N)	klein gereedschap harde oppervlakken oppervlakken van tafels, machines en containers	plantpathogene bacteriën, schimmels, virussen, viroïden	zuur	contact	objectbehandeling door spuiten gieten concentratie: 1% (100 ml/10 l) min. 1 uur 2% (200 ml/10 l) min. 0,5 uur Dompelen concentratie: 4% (100 ml/2,5 l) min. 3 minuten	1-9-2020
waterstofperoxide	FRA Aqua-Care (16025N)	lege bewaarplaatsen apparatuur voor rooien, transporteren en verwerken van aardappelen handgereedschappen betonvloeren	bacteriën (exclusief mycobacteriën en bacteriesporen), schimmels en gisten	oOxidator	contact	objectbehandeling door spuiten concentratie: bacteriën:15% (1,5 l/10l) min. 30 minuten schimmels en gisten: 25% (2,5 l/10 l) min. 30 minuten	1-7-2022 opgebruik termijn 1-7-2023
waterstofperoxide	Toegelaten als basisstof (gehalte waterstofperoxide <5%)	gereedschap	bacteriën, schimmels	oxidator	contact	Dompelen. Wachttijd 30 seconden concentratie: 15-30 gr/l water	n.v.t.
Waterstoperoxide	Hyperclean X (14570N	lege bewaarplaatsen	bacteriën (exclusief bacteriesporen), gisten, schimmels	oxidator	contact	Gieten, sproeien, dompelen concentratie: 1% (10 l op 100 l water) min. 5 minuten	1-9-2024

[1] De expiratiedatum "EU"; Het middel is toegelaten tot het tijdstip waarop de lidstaten maatregelen genomen hebben om de nationale toelating in overeenstemming te brengen met het besluit over de werkzame stof van de Europese Commissie.